

marně bychom hledali druhé knihy o tomto tematě, jež by v sobě slučovala tolik předností současně, v celé mezinárodní literatuře vůbec.

Pokud jde o obsahové změny, je tu kniha rozšířena proti prvnímu vydání jednak o úvodní kapitolu: Římské právo soukromé, v níž autor probírá základní pojmy: *ius privatum* a rozdělení vývoje římského práva soukromého zvláště, *iudicium privatum*, kde autor in nuce nám kreslí obraz soudního řízení římského; odtud přechází ke stručnému pojednání o recepci římského práva a o moderní dogmatice; v závěru kapitoly poukazuje pak na význam římského práva vytvořeného jediným uměním římských juristů jako *ars boni et aequi*.

Jinak však základní ráz knihy zůstal nezměněn a vykazuje stejný obsahový postup jako při prvním vydání: Od počátků Říma (hlava první) přes republiku (hlava druhá) přechází autor k době principátu (hl. třetí) a uzavírá první oddíl knihy — dějiny pramenů vzniku římského práva soukromého — kapitolou o absolutní monarchii. V druhém oddíle — prameny poznání a vědecké zpracování římského práva soukromého — přibyla ke hlavě první — prameny poznání (převzaté z prvního vydání a změněné potud, že do ní autor pojal výklad o právních památkách předjustiniánských, zařazený dříve již v prvním oddílu knihy) — hlava druhá o vědeckém zpracování římského práva soukromého s pojednáním o glossátorech a komentátorech, hlava třetí o humanistech a praktících, a konečně v poslední hlavě nadepsané: škola historická a kritická podává autor obraz vývoje studií práva římského a oceňuje význam největších romanistů minulého a tohoto století, jichž řadu zakončuje autor svými učiteli, L. Mitteisem a L. Heyrovským, jimž, jak v předmluvě se zmiňuje, věnoval z vděčnosti svoji knihu, přeje si současně, aby jména těchto slavných romanistů byla i pobídkou adeptům vědy právní.

Uvedené obsahové změny a doplňky, jež hodnotu prvního vydání ještě zvýšily, nedotkly se jádra knihy, vykrystalizovaného již v prvním vydání. Jich provedení bylo způsobeno tím, že kniha tato — jak již byla zmínka — je myšlena jako první díl chystané učebnice soukromého práva římského.

Po formální stránce doznala kniha změny jednak v příručnějším formátě, jednak ve velmi přehledné a pro studium zvláště vhodné typografické úpravě. Také pečlivě sestavený rejstřík zvyšuje formální hodnotu a dokonalost knihy.

Pro to vše československá romanistika, obohacená o tak vzácný dar, nemůže než co nejvřeleji býti jeho autorovi zaň vděčna.

Dr. jur. Jos. Klíma.

Dr. jur. Otakar Sommer: Texty ke studiu soukromého práva římského. — V Praze 1932. Nákladem vlastním. Str. VIII. + 269. 8°. — Již v 6. vydání Heyrovského učebnice: Dějiny a systém soukromého práva římského pojal autoři nové její úpravy — Sommer a Vážný — do předmluvy úmysl připojit časem k ní podrobnější výběr z praktických rozhodnutí římských klasických právníků v samostatné sbírce.

Tento úmysl realizuje dnes Sommer, jenž téměř současně s vydáním první části své učebnice — Prameny soukromého práva římského — přistupuje i k vydání výboru textů. Při tom však autor opustil svůj původní plán podati prostý výbor textů z Digest ku potřebě cvičení v exegetickém semináři pro začátečníky a při rigorosech a volil způsob jiný: zařaditi vybrané texty do ediktového systému, aby i moment historický tu došel patřičného významu. Účel tohoto zařazení textů vysvětluje Sommer v předmluvě: usnadniti procesní, dynamické chápání institutů, jež posluchač při systematickém výkladu sezná staticky, v klidu; umožniti přehled klasického práva v svérázném systému ediktovém a ukázati, jaký byl poměr klasického juristy k textu ediktu Hadrianova.

Již běžné pročtení knihy textů nám prokazuje, že účelu autorem vytčenému plně vyhovuje a že nenašel by se jiný odborník, jenž provedl by výběr textů šťastněji.

Pokud jde o vlastní obsah sbírky, po přehledu 45 titulů ediktových

je tato zahájena výborem z Gaiových Institucí, sloužícím jednak jako všeobecný úvod do právníkové mluvy římské, jednak jako velmi vhodný prostředek — podle intence Sommrovy — ku zdokonalení znalosti latiny u absolventů poválečných středních škol. Jako centrum celé knihy je položena sbírka textů z Digest, uspořádaných podle systému ediktového, při čemž vyloučeny zvlášť texty popisné a ilustrační, připojené již k původnímu vydání Heyrovského učebnice. Kniha pak je uzavřena indexem jednotlivých fragmentů a věcným rejstříkem vhodně přizpůsobeným k rychlé orientaci.

Zmínky zasluhuje konečně i věnování knihy profesoru J. Stupeckému, jehož obraz a význam je tu stručnými, ale výstižnými slovy podán jedním z jeho nejpřednějších žáků. Dr. jur. Jos. Klíma.

Ferdinand Peroutka: Budování státu. Československá politika v letech 1918—1928. — Praha, Borový. Od říj. 1932. — Zatím seš. 1.—5. (str. 1—165); sešit (32 str.) po Kč 3.60. — Již delší dobu bylo známo, že Peroutka připravuje práci o první politické dekádě naší republiky, ale nebylo známo, jak tato práce asi naroste. Než již první sešity ukázaly, že rozvrh předčí očekávání proti dosavadním náčrtkům, na př. Chmelařovu (Šedivého) a p. a tomu také nasvědčuje forma již zvolil nakladatel: sešitové vydání, jež jistě přijde vhod vrstvám naší inteligence, která, ač nemajetnější, přece je nejhorlivější čtenářkou takovýchto děl. Protože celé dílo je rozvrženo asi na 50 sešitů, zavděčíme se snad čtenářům, jestliže postupně budeme upozorňovati na látku již vydanou.

Prvních pět sešitů je vlastně předmluvou: pojednává o konci oportunismu české politiky v Rakousku a prvním vzepjetí k aktivnímu odboji. Začíná se manifestem spisovatelů. S tohoto hlediska je vlastně předmluva Peroutkova kapitolou z historie domácího odboje. Po stránce právní je nejzajímavější, jak P. líčí vznik a složení Národního výboru, protože tato instituce pak byla vlastně také první normotvornou institucí v obnoveném státě. Téměř celý druhý sešit P. věnoval záhadě 14. října. Zde autor snaží se být co neobjektivnější, milosrdně zamlčuje výstřelky s té či oné strany a tuším, že správně hodnotí, že akce tohoto dne vypadla z rámce politiky Národního výboru, který se řídil zásadou, že den osvobození je »dies certus an, incertus quando«. Zato však dobře ukazuje na význam 14. října, že byl poslední zkouškou trpělivosti rakouského režimu a pak že zachránil pro budoucí stát drahoceňné hodnoty hospodářské, zvl. v zásobování.

Činnost Nár. výboru v posledních dnech Rakouska pojímá P. tak, že není mu třeba vytýkati váhavost, protože správně měřil svoje síly proti dohasínající vládní moci a dobře pochopil, že věci nebudou rozhodnuty doma, nýbrž za hranicemi. Jakýkoliv předčasný výpad byl by stál mnoho obětí lidských životů a výsledek by byl minimální, jestliže by dokonce nepoškodil. Je vskutku v tom něco, co v těchto chvílích připomínalo kutuzovský klid, třebaš zdánlivý. Stále napomínání k opatrnosti a pak jistě určitý stupeň národní disciplíny, za jejíž výevik vlastně vděčíme rakouské persekuci, vyplatil se neocenitelně právě v 28. říjen.

Peroutka pokládá za rozhodující moment k prohlášení státní samostatnosti spontánní lidové pojetí noty Andrassyho, v níž se jednoduše viděl uznání českých požadavků. Pro svůj názor má nepopíratelnou oporu v tom, jak vedoucí politikové (zvl. Rašín, Švehla) ještě dopoledne váhali s proklamací a jak čekali na kapitulaci Rakouska, kdežto širší veřejnost již tak rozuměla notě Andrassyově. Ovšem názory o tomto posledním impulsu se mohou podstatně různit. Bylo nepochybně stejně záslužné, když někteří politikové — a zase Rašín — dovedli v tisících exemplářích rozhodit text noty mezi lid a právě Rašín pochopil psychu davu a dovedl ho získat k jedinečné »nekrvavé« revoluci. P. podrobně rekonstruuje události tohoto pamětního dne a mezi jinými i také prohlášení samostatnosti a vydání t. zv. základního zákona. Pro historický detail sluší připomenout, že datovat jeho prohlášení až večerem 28. října je pátrně trochu pozdní, protože jeho text